

Tá»«C THÁ»œ CHÃ“ Ä•Ä• Cá»|A NGÆ¯á»œl VIá»†T

Ä•Ä•ng gÄ•p cá»§a ST
22/02/2017

TäC
THÛ CHÓ Á CæA NG`ÜI VIÆT
* ST

Trong quan niÇm cça ng°Ýi ViÇt x°a, chó là con v-t trung thành và mang lị nhiÁu may m̄n. Chó bình th°Ýng chÉ coi °ãc ph§n d°ing, muNn canh giĩ ph§n âm thì phÆi nuôi chó á. Tắc thÝ chó °ãc biãu hiÇn d°Ui nhiÁu hình théc. Ng°Ýi ViÇt th°Ýng chôn chó á tr°Úc cÕng nh° mÙt linh v-t vÛi ý ngh)a c§u phúc, trê tà ho-c -t chó á trên bÇ thÝ và coi nh° mÙt b-c th§n linh. Chó á trong nhà th°Ýng nhĩ, mang dáng v» hián lành, không to IÛn nh° chó á ß ình, Án, phç.

Trong khi nhiÁu công sß, di tích Án chùa sí dăng linh v-t ngoi lai Ä gác cía thì ß nhiÁu Ęa ph°ing ng°Ýi dân v«n giĩ tắc chôn chó á tr°Úc cía, th-m chí thÝ và kính c©n gĩ là cả Thıch, Th§n c©u, quan IÛn Hoàng Thıch.Ä

Trong quan niÇm cça ng°Ýi ViÇt x°a, chó là con v-t trung thành và mang lị nhiÁu may m̄n. Chó bình th°Ýng chÉ coi °ãc ph§n d°ing, muNn canh giĩ ph§n âm thì phÆi "nuôi" chó á. Tắc thÝ chó °ãc biãu hiÇn d°Ui nhiÁu hình théc. Ng°Ýi ViÇt th°Ýng chôn chó á tr°Úc cÕng nh° mÙt linh v-t vÛi ý ngh)a c§u phúc, trê tà ho-c -t chó á trên bÇ thÝ và coi nh° mÙt b-c th§n linh. Chó á trong nhà th°Ýng nhĩ, mang dáng v» hián lành, không to IÛn nh° chó á ß ình, Án, phç.

Chó á canh tr°Úc phç qu-n công NguyÄn Ngíc Tri (Hát Môn, Phúc Thĩ, Hà NÙi)Ä Phç thÝ qu-n công NguyÄn Ngíc Tri ß làng hát Môn, xã hát Môn (Phúc Thĩ, Hà NÙi) có 4 con chó á, 2 con nghê á, toàn bÙ b±ng á xanh nguyên phiçn. 4 con chó á -t tr°Úc và sau phç gĩ là thıch c©u, hai chân tr°Úc éng, chân sau nh° s̄p nhÖm lên sça. Tr°Úc t°ãng chó á có bát h°ing Ä thÝ. Ông NguyÄn Ngíc Toàn, con cháu hí NguyÄn Ngíc, cing là ng°Ýi trông coi không biçt nhĩng con chó á này có tẽ bao giỖ, chÉ biçt thıch c©u ngÓi ây có ý ngh)a Ä canh gác cho phç, giNng nh° nhĩng con chó bình th°Ýng khác canh nhà cho ng°Ýi dân. "Chó á có tẽ khi dĩng phç này vào thç k÷ 18, dòng hí NguyÄn Ngíc bao Ýi nay Äu thÝ cúng c©n th-n", ông Toàn cho hay.

Ä Chó á ß làng Ęch V) (Ph°ing ình, an Ph°ãng)

°ãc -t trên bÇ thÝ IÛn ß cınh ình
Dân làng Ęch V), xã Ph°ing ình (an Ph°ãng, Hà NÙi) thÝ chó á nh° mÙt vĘ th§n

và gíi là quan IÙn Hoàng Thịch. Con chó á cao 1,4 m, ðu h°Úng vÁ phía núi Ba Vi, d°Ui chân còn có mÙt àn chó nhĩ. Quan IÙn Hoàng Thịch ngĩ ß giữa làng, bên cình ình và chùa Ęch V). Tr°Úc ấy, ng°Yi dân thÝ chó á ß mô ðt th¶p. Sau này, hí xây bÇ thÝ và r°Úc ngài lên, không xây cÕng, t°Ýng bao quanh Ą ngày IÁ, ðu tháng, ai cing có thÁ th°p h°ìng cðu bình yên, may m°n.

Nhĩng ng°Yi cao tuÕi nh¶t trong làng nh° ông Phj m V n Toàn (84 tuÕi) không biçt con chó ß ó tên bao giÝ. ChÉ biçt trong tâm théc cça ng°Yi Ęch V) bao Ýi, con chó á này chính là vĚ thñn che chß, mang çn bình yên cho c£ làng. "Có tiçng chó sça thì ma qu÷ không dám bén m£ng tÙi nhà. Nuôi chó cing chính là Ą ánh Ùng cho ng°Yi làng biçt mxi khi có gi-c giã, trÙm c°Úp", ông Toàn cho hay.

Chó á -t trong ình làng Phù Trung (Th°äng Mx, an Ph°äng) lji °ác ng°Yi dân gíi là thñn c©u hay hoàng thịch c©u. Chó á °ác -t lên bÇ thÝ ß bên phđi, vĚ Ą trông coi ình, vĚ °ác thÝ cúng nh° mÙt vĚ thñn. Làng Phù Trung hình thành từ vài tr m n m nay, con chó á tr°Úc °ác thÝ ß gò ðt ðu làng. Sau này gò bĚ phá, các câ cao niên r°Úc chó á vÁ -t trong ình.

Ông Hà V n Gia (82 tuÕi), Tr°ßng ban di tích làng Phù Trung cho biçt: "Mxi khi làng có viÇc, các chç tç x°Úng tên vĚ thành hoàng làng rÓi sau ó là x°Úng çn thñn c©u. NhiÁu Ýi nay, vĚ thñn c©u này cùng vÙi các vĚ thành hoàng làng °ác dân thÝ cúng c©n th-n, không dám lji là". Hình théc thÝ chó á khá phÕ biçn ß nông thôn, các vùng quanh Hà NÙi nh° Hà Tây (cì), B°c Ninh, B°c Giang, H°ng Yên& Sau n m 1954, ß mé nam ngã t° Trung Hián (phN ÿi La tiçp giáp vÙi Minh Khai (Hà NÙi) ngày nay) có con chó á khá IÙn tr¶n giĩ nên nji ãy còn °ác gíi là cía ô Chó á. Qua thÝ gian, chó á không còn và tên cía ô này chÉ t©n tji trong tâm trí r¶t ít ng°Yi sNng gñn ó.

Ð mxi vùng, hình théc thÝ chó á cing khác nhau. Ng°Yi Tày, Nùng mÙt sN nji ß Ljng Sjn có tác chln ngày tNt Ą -t con chó á tr°Úc cía trông nhà và trẻ tà ma. VÙi ng°Yi Dao, hình ãnh con chó °ác biÁu hiÇn trên trang phác. Ng°Yi Pa Cô trong tÙc ng°Yi Cj Tu còn kiêng giçt thĚt, coi con chó nh° v-t tÕ truyán. Ngày nay, ng°Yi ViÇt mÙt sN nji không chôn chó á ß tr°Úc cía nh°ng v«n mua chó gNm vÁ Ą bày trong nhà, vĚ xưa uÕi tà ma, vĚ làm v-t trang trí.

Ą NhiÁu tài liÇu Ęch sí cing ghi chép viÇc thÝ cúng chó á. CuNn Ęch triÁu hiçn ch°ìng lojì chí, Phan Huy Chú viçt "Nghĩ môn ß jÇn Lam Kinh có hai con chó á r¶t thiêng" ß phñn D° Ęa chí ghi chép vÁ tr¶n Thanh Hoa. Trong cuNn ViÇt Nam v n hóa sí c°ìng, híc gi£ ào Duy Anh tĕng nh°c: "X°a kia, cía ngô th°Ýng không làm úng chính giữa nhà và sân Ą cho ng°Yi ngoài ĕng nhìn thñg vào trung tâm nhà. Ng°Yi ta cing th°Ýng kiêng không Ą cho có con °Ýng âm thñg vào nhà, hay là có Án chùa ß tr°Úc nhà. Nçu b¶t ãc d) không tránh °ác nhĩng iÁu k° ðy thì ng°Yi ta chôn ß tr°Úc nhà mÙt con chó á hay là treo mÙt cái g°ìng ß trên cía chính Ą yÁm tà khí".

Giáo s° Ngô ĕc ThĚnh, Giám Nĩc Trung tâm Nghiên cứu và b£o t©n v n hoá tín ng°áng ViÇt Nam, çy viên HÙi Óng Di s£n v n hóa quNc gia, cho biçt tác thÝ chó á ã có từ lâu. ThÝi vua Lý Công U©n ã cho dân l-p Án thÝ C©u Nhi ß HÓ Trúç Bjch (Tây HÓ, Hà NÙi). ãy là phong tác 1p trong tín ng°áng cça ng°Yi ViÇt, nên °ác gìn giĩ và mß rÙng.

Theo giáo s° ThĚnh, chó á, nghē á là nhĩng con v-t gñn giĩ vÙi tâm linh ng°Yi ViÇt, nên °ác dùng Ą thay thç s° tí ngojì lai trong mÙt sN ình, chùa hiÇn nay. "Chó canh cía là iÁu hấp vÙi thñc tç cuÚc sNng, cing là biÁu t°äng cça iÁm lành. Ng°Yi x°a quan niÇm chó çn nhà là tNt nên nhiÁu nji thÝ cúng không chÉ tr°Úc ãy mà còn ß giai ojn c-n, hiÇn jì. S° tí chç yçu °ác ng°Yi Trung QuNc dùng Ą canh l ng mÙ. Mang s° tí vÁ tr°Úc cì quan, ình, chùa là viÇc híc òi mà không hiÁu gì vÁ v n hóa", giáo s° ThĚnh phân tích.

(Theo VnExpress)Ą